

NIEUWSBRIEF

vluchtelingen IN DE KNEEL

Aan de slag!

Hele dagen nietsdoen... helaas is dat de werkelijkheid voor bijna al onze cliënten. Waar er voor asielzoekers in procedure wel wat mogelijkheden zijn om te werken, zit de deur voor uitgeprocedeerden nog steeds potdicht. Zoals zij geen toestemming hebben om betaald werk te doen, mogen ze ook geen vrijwilligerswerk doen. En tot een opleiding kunnen ze ook niet worden toegelaten zolang ze geen verblijfsrecht hebben.

Wie als afgewezen vluchteling toch de handen uit de mouwen steekt, loopt het risico te worden opgepakt. Een werkgever (of het nu om betaald werk gaat of om vrijwilligerswerk!) kan bovendien een flinke boete opgelegd krijgen op grond van de Wet Arbeid Vreemdelingen: de boeteverdragen zijn vorig jaar “verlaagd” naar 8.000 euro per persoon. Op die manier durven maar weinig mensen (vrijwilligers)werk te geven aan een afgewezen vluchteling.

Gemiste kansen. Zoals we in deze nieuwsbrief vaker hebben laten zien, blijken veel “uitgeprocedeerden” later alsnog recht te hebben op verblijf. Of hebben ze goede redenen om niet terug te kunnen. De praktijk is dan ook dat er afgewezen vluchtelingen zijn die nog lange tijd in Nederland blijven. De overheid zal dat uiteraard vervelend vinden. Maar als die mensen er toch zijn, waarom zouden we hun talenten dan niet inzetten?

Samen met andere migrantenorganisaties steunen wij het Manifest Aan de Slag (zie kader). In deze nieuwsbrief leest u verhalen van onze cliënten die graag aan de slag zouden gaan. Daarnaast vertelt Jan Koning, vrijwilliger bij Vluchtelingen in de Knel, waarom hij als psycholoog het Manifest Aan de Slag onderschrijft. Wij hopen van harte dat u ook tekent.

Maaïke Graaff

Manifest Aan de Slag

Een leven in afhankelijkheid, zonder grip op de eigen toekomst, zonder van betekenis te kunnen zijn voor anderen is ziekmakend. In Nederland is er een maatschappelijke werkelijkheid van mensen zonder (verblijfs-)status wiens leven vast komt te zitten. Zij kunnen niet terug maar mogen ook niet deelnemen aan de samenleving waarin zij zich bevinden. Van deze vaak jonge initiatiefrijke mensen staat de ontwikkeling stil omdat het hun verboden wordt om te studeren en te werken. Zelfs vrijwilligerswerk is niet toegestaan. Ondertekenaars van het Manifest Aan de Slag bepleiten om de werk- en studiemogelijkheden voor mensen zonder (verblijfs-) status te verruimen. Dat is in lijn met universele mensenrechten, zet mensen weer in hun kracht en versterkt de samenleving.

Teken ook... <http://iedereen-aandeslag.nl>

Werken aan geestelijke gezondheid

Jan Koning is sinds mei 2015 als vrijwilliger-psycholoog betrokken bij Vluchtelingen in de Knel. Hij legt uit wat het belang van het Manifest Iedereen Aan de Slag is voor de geestelijke gezondheid van cliënten van Vluchtelingen in de Knel. “Niet mogen werken lijkt het risico op een psychische ziekte voor langverblijvende asielzoekers met 44% te verhogen!”

Blijkbaar was ik niet de enige psycholoog die tot zijn verbazing en ergernis constateerde dat er geen enkele mogelijkheid is dat ongedocumenteerde migranten van niet-westerse afkomst vrijwilligerswerk mogen doen, niet mogen deelnemen aan formele vormen van dagbesteding en geen opleiding mogen volgen. Want, wat bleek: op de bijeenkomst die door het Nederlands Instituut voor Psychologen was belegd op 23 november rond het thema “Asielzoekers en Vluchtelingen” kwamen behoorlijk veel psychologen af. Een aantal daarvan heeft de werkgroep “Mensenrechten” opgericht. Ook ik maak deel uit van deze groep. Deze werkgroep verenigt psychologen die betaald of vrijwillig werkzaam zijn voor asielzoekers en ongedocumenteerden en hun deskundigheid willen bundelen en bevorderen ten behoeve van de cliënten. De werkgroep “Mensenrechten” heeft zich onmiddellijk kunnen vinden in het manifest “Iedereen aan de Slag”.

Keer op keer blijkt uit onderzoeken dat de psychische gezondheid van vluchtelingen omhoog schiet vanaf het moment dat zij een verblijfsvergunning hebben gekre-

gen. Opvallend is dat uit alle onderzoeken naar voren komt dat depressie veel voorkomt onder asielzoekers. Percentages van rond de 65% van de onderzochte groep worden telkens genoemd. Ook het vóórkomen van angststoornissen, ik ga uit van gegeneraliseerde angst, is onder asielzoekers behoorlijk hoog, rond de 35%. Ik vermoed dat een onderzoek naar psychische stoornissen onder ongedocumenteerden, van wie er naar schatting 40.000 in Nederland verblijven, min of meer de dezelfde resultaten zouden laten zien.

Kijkend “achter” de cijfers naar factoren die een sterk verband laten zien met depressie en angststoornissen onder asielzoekers dan zien we dat met name onder de groep “langverblijvers” (> 6 maanden in een AZC) mensen veel last hebben van wat men noemt de postmigratiestressoren, zoals de angst om teruggestuurd te worden, financiële problemen, ontbreken van werk, zorgen over de toekomst en dergelijke. We kunnen drie clusters van stressoren onderscheiden die een sterk verband laten zien met psychische stoornissen. Dit zijn:

1. Zorgen over de asielprocedure, onzekerheid over de verblijfsvergunning, angst om teruggestuurd te worden, onzekerheid over de toekomst.
2. Zorgen over familie, gemis van familie, niet terug kunnen gaan naar familie in land van herkomst, eenzaamheid.
3. Werkgerelateerde stressoren. Een hoge score op het item “niet mogen werken” verhoogt het risico op een psychische ziekte met 44%! (onderzoek van Kees Laban uit 2011).

[Lees verder op pag. 3](#)

Wist u dat...

Sinds de vorige nieuwsbrief twee van onze cliënten alsnog een asielvergunning kregen na een grondige voorbereiding van hun nieuwe aanvraag door Vluchtelingen in de Knel?

Dit zijn duidelijke risicofactoren waarvan met name de laatste in het manifest “Iedereen aan de slag” onder de aandacht van de politiek wordt gebracht.

Ik vind het iedere keer als ik het in onderzoeken tegenkom opmerkelijk en hoopvol dat de aanwezigheid van sociale steun als een duidelijk beschermende factor naar voren komt. Sterker nog: het gebrek aan sociale steun blijkt een groter risico op psychische stoornissen te geven dan de aanwezigheid van traumatische erva-ringen. Binnen Vluchtelingen in de Knel wordt door medewerkers in alle geledingen veel sociale steun aan de cliënten geboden. De vrijwilligers en de beroeps-krachten staan achter de cliënten, steunen hen, gaan voor hen op pad. Uiteraard trekken de medewerkers wel hun grenzen daar waar nodig. De steun en de warmte die de medewerkers bieden is een bescherming tegen het psychisch uit de bocht vliegen. Dat is hoopvol in mijn ogen.

Het is ook hoopvol, als eerste stap, dat er al veel mensen zijn die het manifest ondertekend hebben. Mocht het wettelijk worden toegestaan dat ongedocumenteerde mensen onderwijs mogen volgen waarmee zij een officieel erkend diploma kunnen verwerven, en dat deze

mensen (vrijwilligers-)werk of dagbesteding kunnen krijgen dan worden belangrijke risicofactoren op het ontwikkelen van psychische stoornissen verminderd of zelfs weggenomen, zo blijkt keer op keer uit onderzoeken. Zeker zo belangrijk is dat door actief bezig te zijn en een bijdrage te leveren middels (vrijwilligers-)werk cliënten hun veerkracht en talenten in hun huidige levensfase kunnen ontwikkelen, talenten die zij hopelijk in een latere fase van hun leven zinvol kunnen inzetten in Nederland, hun land van herkomst of elders.

Ik hoop dat het manifest “Iedereen aan de slag” een stevige aanzet is om een wettelijke basis te bieden aan de mogelijkheid van cliënten om zich te ontwikkelen in werk en opleiding, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen, en hun veerkracht kunnen versterken die een beschermende werking biedt tegen al te veel psychisch lijden.”

Jan Koning

vrijwilliger Vluchtelingen in de Knel
psycholoog

Een goede vader zijn

Mohamed is sinds een paar jaar onrechtmatig in Nederland. Drie jaar geleden ontmoette hij zijn vriendin en ze stichtten een gezin. Mohamed ondersteunde zijn vriendin waar hij kon en hielp zo veel mogelijk met de opvoeding, maar wilde ook op een andere manier bijdragen: financieel.

Omdat hij als gevolg van zijn verblijfsstatus niet legaal mocht werken, nam hij een krantenwijk op naam van een vriend. Een tijd ging dit goed, maar toen kwam er een controle bij de krantenuitgifte en bleek Mohamed geen geldig legitimatiebewijs te kunnen tonen. Dat alleen al was genoeg om hem mee te nemen naar het politiebureau, maar omdat hij onder een valse naam had gewerkt werd hij ook beschuldigd van identiteitsfraude. Daar staat normaal gesproken een paar maanden celstraf voor. Gelukkig werd er in zijn geval mild geoordeeld en kreeg hij vanwege zijn familiesituatie (zijn vriendin was inmiddels hoogzwanger van hun tweede kind) slechts een voorwaardelijke celstraf.

Mohamed denkt nu wel drie keer na voor hij nog eens zo iets zou doen, maar het frustrleert hem enorm. Hij wil heel graag een vader zijn waar zijn kinderen trots op kunnen zijn. Voor hem is een belangrijk onderdeel van het vaderschap dat hij in financieel opzicht voor zijn familie kan zorgen. Hij ziet het als een falen dat hij dat nu niet kan doen en dat zijn vriendin de enige is die de luiers, kleertjes en poedermelk kan kopen. Maar minstens zo belangrijk als zijn familie, is zijn gevoel van eigenwaarde: hij wil zich graag nuttig kunnen voelen en iets bijdragen aan de maatschappij.

Renee Brouwer

Zonder opleiding sta je stil

Een van onze cliënten, Oumar, een 23-jarige jongen uit Sierra Leone, vertelt mij over zijn toekomstdromen. Hij kwam als minderjarige asielzoeker naar Nederland. Zijn droom was altijd om (massa)communicatie – een stroming binnen Journalistiek – te studeren. Hij vindt dit interessant vanwege de interactie met mensen en dat je weet wat er gaande is in de wereld.

Doordat Oumar ongedocumenteerd is kan hij niet werken aan de verwezenlijking van zijn droom. Tevergeefs benaderde hij de hogeschool in Eindhoven, die hem meldde dat ze hem niet kunnen accepteren omdat hij zich niet kan inschrijven zonder BSN, laat staan dat hij collegegeld zou kunnen betalen.

Hij denkt met weemoed terug aan zijn schooltijd in Sierra Leone. Hij was een goede leerling en sloot zijn basisschool zelfs af met de op een na beste cijfers van zijn medeleerlingen. Hij vertelt trots dat hij zijn diploma uitgereikt kreeg door de voormalige president. Toen al wist hij dat hij iets met journalistiek en maatschappij wilde doen en koos daarom op de middelbare school voor de richting Letteren.

Toen hij in Nederland kwam mocht hij – vanwege de leerplicht voor minderjarigen – naar school. Dit kwam abrupt tot een einde op zijn 18e verjaardag, toen zijn status werd ingetrokken en ook het recht op onderwijs ophield. Het is nu bijna 7 jaar geleden dat hij voor het laatst naar school ging. Hij ziet op Facebook dat zijn oude klasgenoten van de basisschool bezig zijn met vervolgoopleidingen of werk. Als hij hen moet uitleggen dat hij nu niks doet, geen opleiding en geen werk heeft omdat hij geen papieren heeft, voelt hij zich waardeloos

en gefrustreerd. Hij geeft aan dat hij zonder opleiding niet weet hoe hij een bestaan moet opbouwen, niet hier maar ook niet in Afrika. Zonder onderwijs ben je nergens, zegt hij. Als hij zou mogen studeren en journalist kon worden, zou hij veel verhalen te vertellen hebben. Dan zou hij in Afrika bewustwording vergroten onder jongeren over hun rechten. “Er zijn veel misstanden en dingen die verbeterd moeten worden in Afrika,” vertelt Oumar. Daar moet iets aan gedaan worden, en mensen moeten hun droombeeld over een leven in Europa loslaten. “Coming to Europe doesn’t mean a better life.” Tenminste, zo ziet Oumar het nu, die zich in afwachting van zijn procedure niet verder kan ontwikkelen, terwijl hij zo graag weer naar school zou gaan.

Laura van Dam

Wist u dat...

Vier cliënten daarnaast opnieuw recht op overheidsopvang kregen in verband met hun medische situatie?

Leden van het comité van aanbeveling:

Zuster Veronique van Woerkom, ex-algemeen overste en houdster van de erepenning van Eindhoven

Theo van Boven, emeritus hoogleraar internationaal recht

Thom Aussems, directeur-bestuurder Woningbouwvereniging Trudo, Eindhoven

Annelie Stevens-Ruiters, directeur GGD Brabant-Zuidoost

Stichting Vluchtelingen in de Knel, Hoogstraat 301b, 5654 NB Eindhoven

T +31 (040) 256 95 17 F +31 (040) 251 27 38 I www.vluchtelingenindeknel.nl E info@vluchtelingenindeknel.nl

Steun ons: NL72RABO 0170025306 t.n.v. Vluchtelingen in de Knel Eindhoven